

Faik Muzaffer Amaç

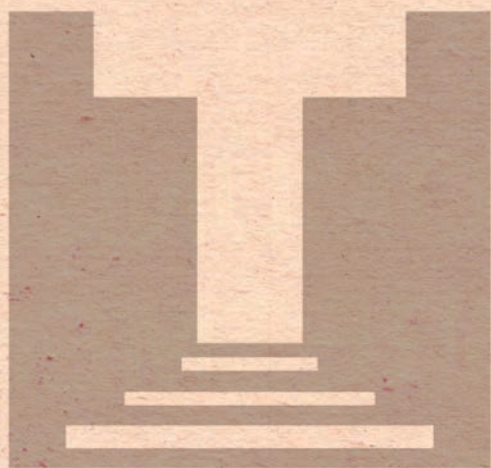
“KOMÜNİST
ÖĞRETMEN!,”

DAVASI

TÜSTAV

KAYA YAYINLARI

P.K. 376 - İSTANBUL



TÜSTAV

Narmin Absind
Ibrahim Absin Bogisi

7848

«KOMÜNİST ÖĞRETMEN!» DAVASI



TUSTAV
İŞÇİ VE SOL HAREKET
KÜTÜPHANESİ

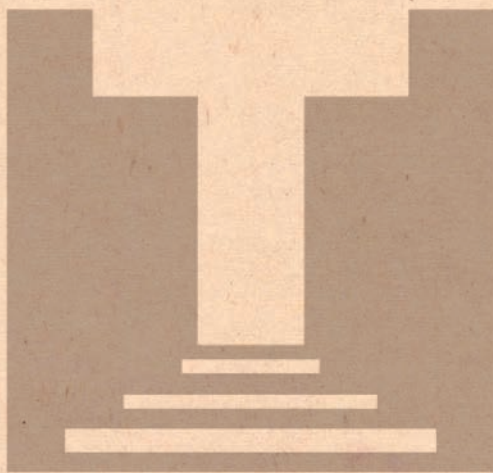
TUSTAV

Satın No

Raf

7
F

KAYA YAYINLARI : 1



TÜSTAV

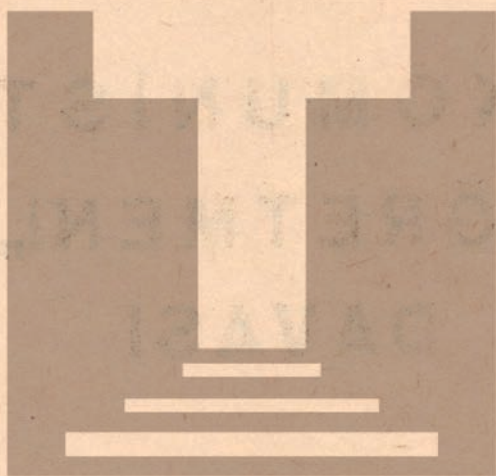
Fajk Muzaffer Amaç

**“KOMUNİST
ÖĞRETMEN!,”
DAVASI**

TÜSTAV

KAYA YAYINLARI

P. K. 376 — İSTANBUL



TÜSTAV

KUTULMUŞ MATBAASI
İSTANBUL
1966

ÖNSÖZ

Emniyetçe Komünistlikten fişlenmiş kişileri, mâhutlar, kamu oyuna MÜSECCEL KOMÜNİST diye tanıtıyorlar ve fişlilerin sayısı arttıkça **Komünist tehlikesi var!** yaygarasını da arttırıyorlar.

Ben de, Emniyetçe komünistlikten fişlenmiş kişilerdenim.

Diyarbakır Lisesi Felsefe Öğretmeni bulunduğum sırada, 1948 yılında fişlenmiştim.

Mardin Valiliğince 1952, Sındırgı Kaymakamlığına da 1963 yılında yazılan birer yazı, fişimin yıllardanberi yürürlükte olduğunu anlatıyor.

Mardin Valiliğinin 19/3/1952 günlü 585 sayılı yazısına göre: **Faik Muzaffer Amaç, komünistlikten ötürü durum ve ilişkileri göz önünde bulundurulan kişilerdendir; bu yüzden aylık rapora bağlanmıştır.**

Sındırgı Kaymakamlığının 13/11/1963 günlü 993 sayılı yazısına göre de : **Faik Muzaffer Amaç, komünistlikten şüpheli kişilerdendir; durumu izlenmektedir.**

Komünistlikten fişlenişim, hakkımda 1948 yılında açılmış bulunan ve bu küçük kitaba konu olan dâva yüzündendir.

Bu kitapta :

I — Beni, 18 yıl önce, 142 nci maddeyle suçlayan Diyarbakır İli İdare Kurulu'nun kararı;

II — Savunma'm;

III — Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesi üyelerinin hakkımda verdikleri beraat kararı;

IV — Beraatım hakkındaki karara, Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesi Başkanının muhalif olduğunu belirten yazısı ;

V — Bu dâvayla ilgili notlar vardır.

Bu eski dava dosyasını, tozlarından temizleyip, gün ışığına çıkarmaktan maksadım :

Yurttaşların, şimdiye kadar, ne çeşit nedenlerle komünistlikten fişlenmiş olduklarını göstermek ;

KOMÜNİST TEHLİKESİ VAR! yaygarasını koparanların gerçek kimliklerini ortaya koymak ve

Vatan hainlerinin bile affı istenirken 141 ve 142 nci maddeleri affın dışında bırakmak isteyenlerin **gaflet, dalâlet ve hat-tâ hıyanet içinde** bulduklarını belirtmektir.

1 Temmuz 1966
Eski Felsefe Öğretmeni

Ayukat
Faik Muzaffer Amaç

TÜSTAV

BÖLÜM I

DIYARBAKIR İLİ İDARE KURULU'NUN KARARI



TÜSTAV

BÖLÜM I

DİYARBAKIR İLİ İDARE KURULU'NUN KARARI

Samık, Diyarbakır Lisesi eski felsefe öğretmeni, Faik Muzafer Amaç'ın (...) ulusal duyguları sarsmak ya da zayıflatmak için propaganda yapmak suçundan (...) ötürü, Türk Ceza Kanunu'nun 142 nci maddesi uyarınca yargılanması gerektiğine, duruşmasının Diyarbakır Asliye Ceza Mahkemesinde yapılmasına oybirliğiyle karar verildi (1).

Kararın nedenleri :

Üstlerine ve kutsal kavramlara karşı saygıyı sarsmaya uğraştığı; Anayasa'nın 75 inci maddesini açıklayarak, **komünist ve sosyalist olmak suç değildir, ama propagandasını yapmak suçtur**, şeklinde komünizmin öğrencilerce kötü sayılmamasını sağlayıcı sözler söylediği; İstiklâl Marşına saygı duruşunu yapan öğrencilerin önünden yürüyüp geçtiği ve bu davranışının öğrenciler üzerinde kuşku ve kırgınlık uyandırdığı; öğrencilere: **Hiç bir şeyden korkmayın, medenî cesaret sahibi olun, ben sizi ileri demokrasiye götüreceğim**, dediği; bu yersiz konuşma için gösterdiği nedenlerin anlamsız olduğu; öğrencileri kazanmak için yönetmeliğe aykırı davranışlarda bulunduğu ve kendilerine bol not verdiği; arkadaşları arasında solcu eğilimleriyle tanınmış olan son sınıf öğrencilerinden Hüseyin Sarıtaş üzerinde etki yaptığı; bu öğrenciye verdiği kitaplarla, onun fikir gelişmesini bu yola götürdüğü; öteki öğrenciler üzerinde de etki yapmak istemişse de tepkiyle karşılandığı; büyük filozofumuz ve düşünürümüz Ziya Gökalp'ı ve eserini küçültücü sözler söylediği; dış siyaset konusunda yersiz tartışmalarda bulunduğu; devlet mekanizmasının her hareketini yanlış ve

kusurlu göstermek istediği; **ASİL KAN** deyimi uydurmadır, edebiyattan başka bir şey değildir, diyerek Atatürk'ün **Türk Gençliğine!** söylevini telmih ettiği, anıştırdığı (2); ulusal duyguları zayıflatmaya çalıştığı; Kitap dışına çıkarak dine karşı gereksiz konuşmalarda bulunduğu; bütün bu davranış ve konuşmaları yüzünden öğrenciler arasında ve çevrede menfi düşünceli olarak tanındığı Millî Eğitim Bakanlığı Müfettişlerinden Mesut Erginsav'ın yaptığı soruşturmadan anlaşılmıştır (3).

3/8/1948.



TÜSTAV

BÖLÜM II

SAVUNMA

TÜSTAV

BÖLÜM II

SAVUNMA

Diyarbakır İli İdare Kurulu'nun 3/8/1948 gün ve 164 sayılı kararına göre: Ulusal duyguları sarsmak ya da zayıflatmak için propaganda yapmaktan sanık bulunuyorum.

Sayın Yargıç,

Savunmamın esasına geçmeden önce, karşınıza getirilen bu dâvanın nedenlerini ve bu dâvada muhbir durumunda bulunan Diyarbakır Lisesi Müdürü Ahmet Özbey'in kimliğini belirtmek isterim. Bunun için, bakışlarımızı dâvadan önceki birkaç olaya çevirmemiz yararlı olacaktır.

Diyarbakır Lisesinde Felsefe Öğretmeni bulunduğum sırada, Lisenin 3/1/1948 günlü öğretmenler kurulunda, gündemin ikinci maddesi gereğince, **öğrencilerin daha iyi yetişmesi; okul içindeki ve dışındaki davranışlarının denetimi için öğretmen arkadaşların dilekleri** üzerinde konuşuluyordu. Ben de söz alarak: Devletin otomobiliyle lisemizin kapısına kadar gelen öğrencilerin bulunduğunu; amacımızın öğrencilere yalnız bir takım bilgiler vermek olmadığını; onları iyi ahlâklı, dü-rüst, kanunlara karşı saygılı, devlet mallarını kişisel işlerde kullanmanın kötülüğünü kavramış yurttaşlar olarak yetiştir-mekle de yükümlü bulunduğumuzu; bunun için okula devlet otomobiliyle gelen öğrencilerin bu hareketlerini, okul Yöneti-cilerinin önlemesi gerektiğini anlattım.

Lise Müdürü Ahmet Özbey, bu teklifim üzerine, benim iyi niyetli olmadığımı, yıkıcılık yaptığımı söyledi ve otuzu aşkın öğretmen yanında bana: **Ayıp değil mi? Lâkırdı mı bunlar?** diye bağırdı.

Oysa, o günden bir ay kadar önce, bir milletvekili devlet otomobillerinin kişisel işlerde kullanılması dolayısıyla başbakan'dan soru sormuş ve o zamanki Başbakan Hasan Saka da Büyük Millet Meclisi'nin 19/12/1947 günlü oturumunda, devlet otomobilleri sorununu **Hükûmeti çok üzen ve konuşulmasından utanç duyulan bir konu olarak nitelendirmişti**. Başbakan'ın bu cümlesi, Büyük Millet Meclisi Tutanak Dergisi'nin 1947 yılına ait yedinci cildinin 101 nci sayfasında yazılıdır.

Hükûmeti çok üzen ve konuşulmasından utanç duyulan bu konunun kuşaklar boyunca sürüp gitmesini eğitim yoluyla ancak okullar önleyebilirdi. İşte bu düşünceyle öğretmenler kurulunda, söz konusu teklifte bulunmuş ve bu yüzden Ahmet Özbey'in hakaretine uğramıştım.

Ahmet Özbey'in hakaretinden iki gün sonra, 5/1/1948 gününde, Millî Eğitim Bakanlığına sunulmak üzere Diyarbakır Millî Eğitim Müdürlüğüne verdiğim bir dilekçemde: Lise Müdürü Ahmet Özbey'in, bana görevim sırasında ve görevimden ötürü hakaret ettiğini, bu nedenle kendisinden şikâyetçi olduğumu bildirmiştim. Ahmet Özbey, benim kendisini şikâyet ettiğimi anlayınca, benim şikâyetimden dört gün sonra Millî Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğüne 9/1/1948 gün ve 71 sayılı gizli bir yazı göndermiştir. O, bu gizli yazısının konusunu kâğıdın başında şu cümleyle belirtmişti: **Felsefe öğretmeni Faik Muzaffer Amaç'ın ideolojisi üzerine.**

Dâva dosyasındaki belgeler arasında 1 inci sırada olan bu yazıda Ahmet Özbey, benim için şöyle diyordu :

Bu öğretmenin: yeni, tecrübesiz, muhakemesi ve iradesi olmayan, ya da ruhça bozuk olan kimseler üzerinde çalışmayı ve onları okul yöneticilerine karşı çevirmeyi amaç edindiği müdürlüğümüzce bilindiğinden, her yeni gelen arkadaşıyla görüşülmekte ve bu arkadaşların yerli yersiz lâkırdılar işitebilecekleri, ama bunlara önem verilmeyerek ödevlerine bağlanmaları anlatılmaktaydı.

Ahmet Özbey, bu cümlesindeki, **Muhakemesi ve iradesi olmayan, ya da ruhca bozuk olan kimseler**, deyimiyle arkadaşları, yani öğretmenleri kastedtiğini cümlesinin ikinci kısmında **her yeni gelen arkadaş**, kelimeleriyle açıkça belirtmiştir. Böylece, Ahmet Özbey beni kötölemek isterken aynı zamanda, Diyarbakır Lisesinde muhakemesi ve iradesi olmayan, ya da ruhca bozuk olan öğretmenlerin bulunduğunu da ileri sürmüş ve Diyarbakır Lisesi öğretim kadrosuna pek çirkin bir şekilde hakaret etmiş oluyordu. Gene aynı yazıda Ahmet Özbey şöyle diyordu :

1947 - 1948 ders yılı içinde Faik Muzaffer Amaç, pansiyonda parasız belleticilik yapan arkadaşlara : «Okul size ücret vermek zorundadır. Hakkınızdır, isteyin», dedi. Bu konuşmayı kendim işittim, arkadaşlar da itiraf etmektedirler.

Bu cümlelerden açıkça anlaşılıyor ki, Ahmet Özbey, Pansiyonda parasız belleticilik yapan arkadaşların ücret almaya hakları olduğunu söylememi bir suç saymaktadır (4). Oysa, **Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yönetilecek okul pansiyonları hakkındaki 1835 sayılı Kanun'un** 2005 sayılı kanunla değiştirilen üçüncü maddesinde şöyle denir :

Pansiyonlarda yönetici görev ile gece görevi alan müdür ve öğretmenlere pansiyon gelirinden ayrıca ücret verilir. Pansiyonlarda görev alan müdür, öğretmen ve memurlar parasız yemek yerler.

Görülüyor ki, pansiyonlarda gece görevi alan öğretmenlere pansiyon gelirinden ayrıca ücret verileceği, kanunda açık olarak yazılıdır. 5161 sayılı olan 1948 yılı Bütçe Kanunu'nun dokuzuncu maddesiyle [N] cedvelinin incelenmesinden anlaşılır ki: 190 kişilik Pansiyon belleticisi kadrosu da vardır.

Pansiyon belleticisine ücret verilmesini kanunlar emrettiğine göre, kanunlarla ilgimi bilen ve bunun için bana danışan arkadaşlara, **Ücret almak hakkınızdır, isteyin, demem suç sayılabilir mi?**

Ahmet Özbey, aynı yazıda öğretmenler kurulunda devlet otomobiliyle okula gelen öğrencilerin bu hareketlerinin önlenmesi için yaptığım teklifi de beni suçlamak amacıyla şöyle anlatıyor :

3/1/1948 gününde yapılan öğretmenler toplantısında, öğrencilerin okul dışı hayatının denetimi konusu görüşülürken öğretmenlerin düşünce ve dilekleri sorulmuş, bu arada söz alan Faik Muzaffer Amaç: «Nasıl sigara içen öğrenciye ceza veriliyorsa devlet otomobiliyle okula gelen öğrencilere de ceza vermek gerekir.» diyerek arasına otomobille okula gelen Korgeneralin oğlunu kasetlemiştir. Bundaki düşüncesi hiç de içten değildir. Okul yöneticileriyle generalin arasını açmak amacıyla bu düşünce ortaya atılmıştır (5). Bu sırada Faik Muzaffer Amaç, öğrencilerin yazı için, devlet kâğıtlarını kullanmamalarını da istemiş, bu isteği çok doğru görülerek hemen öğrencilere duyurulmuştur.

Ahmet Özbey, bu konu üzerinde, Bakanlık Müfettişi Mesut Erginsav'a verdiği ifadesinde de şöyle demiştir :

Faik Muzaffer: «Devlet arabasıyla okula gelen öğrencilerin cezalandırılması gerekir», dedi. Okulumuza devlet arabasıyla arasına gelen Korgeneralin oğlu vardır. İlk geldiğim yıl generalden sekiz - on araba alarak bir hafta taş taşıdığımı, okul ve pansiyon bahçelerine yol yaptırdığımı ve generalin de okulumuza karşı bir sempatisi olduğunu bildiği için, okul yöneticileriyle generalin arasını açmak amacıyla, onun bu teklifi yaptığını anladığımdan, disiplin yönetmeliğinde böyle bir madde olmadığını, bu işin başka makamları ilgilendirdiğini, olsa olsa Cumhuriyet Savcılığının kovuşturma yapabileceğini söyledim. Öğrencilerin devlet kâğıtlarına yazı yazmamalarını da istedi. Bu arzusunun hemen öğrencilere duyurulacağı bildirildi. Faik Muzaffer Amaç, tekrar otomobil konusuna döndü. «Otomobil işi kanuna aykırı bir harekettir, cezalandırılması gerekir», dedi. Bir öğretmen: «Bu araba o ailenin emrine verilmiştir. Biz karışamayız», karşılığını verdi (6). Felsefe öğretmeni: «Biz, ba-

basından hesap sormayacağız; Çocuğa anlatacağız ki: Bu devlet malıdır. Devlet malının özel işlerde kullanılması doğru değildir.» diyerek, bakış ve davranışlarıyla, bu düşüncesini destekleyecek arkadaşlar aramaya başladı. Hattâ, Türkçe öğretmeni Kâzım Vehbi Oral da: «Evet» diyerek bu düşünceyi benimseydiğini anlattı (7). Ahmet Özbey'in bu ifadesinin tamamı, dâva dosyası içindeki 44 sayılı belgededir.

Görülüyor ki, Ahmet Özbey, benim devlet otomobiliyle okula gelen öğrenciler konusuna dokunmaktan amacımın okul idaresiyle korgeneralin arasını açmak olduğunu ileri sürmektedir. Ahmet Özbey bu teklifimi yıkıcılık saydığı halde öğrencilerin devlet kâğıdı kullanmalarını önlemek için yaptığım teklifi çok doğru bulmuştur.

Ahmet Özbey, devlet otomobiliyle okula gelen öğrenciler konusundaki teklifimi acaba niçin böyle kötü karşılamıştır? Ahmet Özbey, bir lise Müdürü sıfatiyle, öğrencilerin iyi yetişmeleri için gerekli kararları alırken, bu öğrencilerin velileri arasında sınıf ve rütbe ayırımı gözetmemek gerektiğini düşünemez mi? Aynı zamanda tarih öğretmeni de olan Ahmet Özbey, her türlü grup, sınıf, aile ve kişi ayrıcalıklarının Anayasa'mızın 69 uncu maddesiyle kaldırılmış bulunduğunu bilmez mi? O zamanki Başbakanın, devlet otomobillerinin özel işlerde kullanılmasını hükümeti çok üzen ve konuşulmasından utanç duyulan bir konu olarak nitelendirdiğini günlük gazetelerde okumadı mı?

Ahmet Özbey, yukarıya aktardığım yazılarında bu sorulara dolaylı olarak karşılık vermektedir. Onun, Anayasa'mızın 69 uncu maddesiyle, öğrencilerin iyi yetişmesiyle, Büyük Millet Meclisinde Başbakanın, hükümeti çok üzen ve konuşulmasından utanç duyulan bir konu diye nitelendirdiği konularla ilgisi yoktur. Onun düşündüğü tek şey; İldeki yüksek rütbeli kişilerle, örneğin, korgeneralle ilişki kurmak, kurduğu ilişkileri korumak ve onların sempatilerini kaybetmemektir. Ahmet Özbey, devlet otomobilini özel işlerinde kullanan, yani devlet bütçe-

sinden yüzlerce lira çalan öğrencilere gereken uyarıyı yapmayacak ama yazı için, devlet kâğıdını kullanan, yani devlet bütçesine yalnız bir kuruşcuk zarar veren öğrencilerin bu hareketlerini hemen önleyecektir.

Ziya Paşa'nın ünlü beytinin Türkiye Cumhuriyetinde de geçerli olduğunu ve olacağını sanan Ahmet Özbey'e hatırlatmak isterim ki: Ziya Paşa:

**Milyonla çalan mesned-i izzette serefrac
Bir kaç kuruşu mürtekinin câyı kürektir (8).**

demekle, bize, çöküş halinde bulunan bir imparatorluğu anlatmıştı. Ziya Paşa'nın bu beyti üzerinden çok zaman geçmiş ve artık devir değişmiştir. Türkiye Cumhuriyetinin bu beyitle hiç bir bağlantısı ve ilgisi yoktur ve olamaz.

Ahmet Özbey, benim, kendisini şikâyet ettiğim tarihten dört gün sonra Bakanlığa yazdığı, yukarıda sözü geçen 9/1/948 gün ve 71 sayılı yazısında gene benim için şöyle diyordu:

Arkadaşımızın bütün arzusu ve en büyük zevki düzenle yürüyen işleri bozmak, yukarıya karşı saygıyı azaltmak, iki taraf arasında kin ve düşmanlık yaratarak onları çarpıştırmaktır.

Dünyanın en ideal kanunları en yetenekli bir elle uygulanırsa bu arkadaş gene memnun edilemeyecektir. Onu memnun edecek ve sevindirecek bir tek şey vardır: Her işin bozulması, herkesin birbirine girmesi.

Ahmet Özbey, aynı yazının biraz aşağısında şu şekilde şecaat arz ediyor:

Geçen ders yılı bu tipe yakın Muzaffer Gürses adında bir Edebiyat öğretmeni vardı. Müsbet bir olay kaydetmediğim için durumunu arz edemedim. Sonunda askerlik şubesi başkanına rica ederek yedek subay okuluna gönderttim. Bu arkadaş için böyle bir imkân da yok.

Ahmet Özbey'in böbürlenerek söylediği bu cümle onun ne

kimlikte bir adam olduğunu apaçık ortaya koymuyor mu? Muzaffer Gürses adındaki bir öğretmeni askerlik şubesi başkanına rica ederek okuldan uzaklaştırdığını itiraf eden, ama ben, askerliğimi yapmış olduğumdan, **bu arkadaş için böyle bir imkân da yok**, diye üzülen ve bu üzüntüsünü Bakanlık makamına da duyurmaktan çekinmeyen Ahmet Özbey, beni görevimden ayırmak için her yola başvurabileceğini açıklamış olmuyor mu?

Ahmet Özbey, aynı yazıda gene benim için diyor ki:

Arkadaşın kasıtlı ve bir amaçla bu işleri yaptığına tam kanaatım vardır. Ama elimde müsbet bir kanıt yoktur.

Elinde hiçbir kanıt bulunmayan Ahmet Özbey, **Felsefe Öğretmeni Faik Muzaffer Amaç'ın ideolojisi üzerine**, diye özetlediği yazısını Bakanlığa göndermeye utanmıyor mu? Ahmet Özbey, aynı yazıda gene benden söz ederek:

Lisemizde daha zararlı bir hale gelmemesi için gerekli tedbir alınmasını, kesin bir tedbir alınmazsa çok büyük olayları yaratabileceğini arz ederim, diyor.

Elinde, bana karşı hiç bir kanıt bulunmadığını söyleyen Ahmet Özbey, daha zararlı bir hale geleceğimden nasıl söz edebiliyor? Elimde bir delil yoktur, diyen Ahmet Özbey, istemeyerek, benim suçsuzluğumu itiraf etmiş bulunmuyor mu?

Onun deyimiyle, benim bütün arzum ve en büyük zevkim düzenle yürüyen işleri bozmak, yukarıya karşı saygıyı azaltmak, iki taraf arasında kin ve düşmanlık yaratarak onları çarpıştırmak idi ise, Ahmet Özbey beni Bakanlığa şikâyet etmek için neden benim kendisini şikâyet etmemi beklemiştir? Şikâyetin nedeni ortadadır. Ahmet Özbey **Felsefe Öğretmeni Faik Muzaffer Amaç'ın ideolojisi**, konulu yazıyı benim pek haklı olan şikâyetimi bastırmak ve üste çıkmak için yazıp Bakanlığa göndermiştir.

Sayın Yargıç,

Böylece Ahmet Özbey'in kimliğini (°) ve karşınıza getirilen

bu dâvanın nedenlerini anlatmış bulunuyorum. Artık savunmamın esasına geçebilirim.

Sayın Yargıç,

Ulusal duyguları sarsmak için propaganda yapmaktan sânik olarak karşınıza çıkarılmış bulunuyorum.

Elliyi aşkın kamu tanığının tanıklığına hiç önem vermiyip, müfettiş Mesut Erginsav'ın yaptığı soruşturma özetini tekrarlamakla yetinmiş bulunan iddia makamı, ⁽¹⁰⁾ ulusal duyguları sarsmak için propaganda yaptığıma kanıt olarak şu olayları ileri sürmüştür :

1 — Anayasa'nın 75 inci maddesini anlatırken **Komünist olmak suç değildir, propagandasını yapmak suçtur**, demişim ve komünizm üzerine geniş açıklamalarda bulunmuşum.

Olayın aslı şudur: Toplumbilim dersinde hükümet ve demokrasi konuları anlatıldıktan sonra sınıfta Anayasa'mızın maddeleri okutulmuş ve her madde teker teker açıklanmıştır. 75 inci maddenin **Hiç kimse, felsefe inanından, din ve mezhebinden ötürü kınanamaz**, diyen ilk cümlesi okunduğu zaman, Müdür Ahmet Özbey'in adamı olduğu bilinen ve aklınca ağızından lâf almaya çalışan bir öğrenci şöyle dedi:

Bu madde uygulanmıyor. Felsefe inanından ötürü kimi adamlar cezalandırılıyor. Örneğin Nâzım Hikmet komünist diye hapsedildi.

Öğrencinin bu sözüne şu karşılığı verdim:

Kimse felsefe inanından ötürü cezalandırılmaz. Nâzım Hikmet komünist olduğu için değil, komünizmin propaganda-sını yaptığı ileri sürülerek mahkûm edilmiştir.

Anayasa'mızın 75 inci maddesinin açıklanması sırasında öğrenci tarafından sorulan bir soruya verdiğim bu karşılıktaki propaganda amacı bulunmadığı gibi, öğrenciler de sözlerimden böyle bir anlam çıkarmamışlardır. Lise Müdürü Ahmet Özbey

dışında, bütün kamu tanıkları, ulusal duyguları sarsmak için propaganda yaptığım üzerine hiç bir şey bilmediklerini söylemişlerdir. Ahmet Özbey'in tanıklığına gelince: Şimdi muhbir durumunda olan Ahmet Özbey'in benim beraatım halinde iftiracı durumuna geçeceği düşünülecek olursa onun tanıklığına güvenilmemesi gerektiği kendiliğinden anlaşılmış olur.

Tanıklar, komünizm üzerine geniş açıklamalar yapmadığını da bildirmişlerdir. Sözü gelişi, son sınıf A bölümü mümes-sili bulunan Kâmil Sungur, müfettişe verdiği ifadede, 89 sayılı belgede: **Öğretmen, derslerinde sosyalizmden ve komünizmden uzun uzadıya söz etmedi. Yalnız liberalizmden uzun uzun söz etti,** demektedir. Mahkemedeki ifadesinde de, Kâmil Sungur, öteki bütün öğrenciler gibi, ulusal duyguları zayıflatmak için propaganda yaptığım üzerine hiçbir şey bilmediğini söylemiştir.

2 — Millî Eğitim Bakanlığının tercüme ettirdiği yüzlerce felsefe yardımcı kitabı varken, öğrencilere Eflâtun'un kitabını salık vermiş ve sınıfta okutmuşum. Bu da, ulusal duyguları zayıflatmak için propaganda yaptığımın bir kanıtı imiş.

Burada iddia makamının bir yanlısına dokunmak isterim. Felsefe yardımcı kitapları yüzlerce değil -Millî Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi'nin 8 Eylül 1947 günlü 450 nci sayısının 65 nci sayfasındaki listede de gösterildiği gibi- 29 tanedir. İddia makamının sözünü ettiği kitabın adı **EFLÂTUN'UN DEVLET GÖRÜŞÜ**'dür. Bu kitap Eflâtun'un bir eseri değildir; içinde Eflâtun'un çeşitli eserlerinden alınmış parçalar bulunan ve Eflâtun'un devlet görüşünü açıklayan bir eserdir.

Felsefe derslerinde, haftada, ya da on beş günde bir saatin Felsefe yardımcı kitaplarından birinin okutulmasına ayrılması Bakanlık tarafından emredilmiştir. Bu emir Bakanlığın yayımlamakta olduğu **TEBLİĞLER DERGİSİ**'nde de çıkmıştır.

29 eser arasından bu kitabı seçişimin nedenleri şunlardır: Bu kitap, felsefeye yeni başlayanların kolayca anlayabile-

cekleri dille yazılmıştır. Bu kitapta tanıtılan Eflâtun, eserleri bize tam olarak ulaşmış olan en eski filozoftur. Eflâtun'un, **FEDON**, ya da **RUHUN ÖLMEZLİĞİ** adlı kitabı aynı öğrencilere bir yıl önce, onuncu sınıfta, Rasyonel Ruhbilim'e örnek olarak gösterilmiş ve anlatılmış olduğundan Eflâtun, öğrencilerin az çok tanıdıkları bir filozoftur. Tanınandan işe başlamak, eğitim ilkelerine daha uygun görülmüştür. Eflâtun; Toplumbilim, Metafizik, Ahlâk, Estetik, Ruhbilim derslerinde hep adı geçen bir filozoftur. Onun için Eflâtun'un yakından tanınması öteki herhangi bir filozofun tanınmasından daha yararlı görülmüştür. Eflâtun, eserlerini diyalog türünde yazmış olduğundan okuyanın ilgisini ve dolayısıyla dikkatini daha kolay çekebilecek bir filozoftur.

İşte, felsefe yardımcı kitapları arasından **EFLÂTUN'UN DEVLET GÖRÜŞÜ** nü bu düşüncelerle seçtim ve sınıfta okuttum. Sözlerime şunu da ekleyeyim ki; bu kitap Reşat Şemseddin Sirer'in Bakanlığı zamanında Eğitim Bakanlığınca bastırılmıştır.

3 — Öğrencilerden komünizme eğilimli Hüseyin Sarıtaş adlı bir öğrenciyle yakından ilgilenip kendisine kitaplar vermişim. Ulusal duyguları zayıflatmak için propaganda yaptığımanın kanıtlarından biri de bu imiş.

Fransızcasının, öteki öğrencilerden ileri olduğunu söyleyen Hüseyin Sarıtaş adlı öğrencinin bir gün dersten çıkarken yanıma gelip okumak için benden Fransızca kitap istediği ve benim de kendisine kitap verdiğim doğrudur. Bu konuda, Bülent Tınaz adlı öğrenci, müfettişe verdiği ifadesinde, 109 sayılı belgede, şöyle demiştir:

Hüseyin Sarıtaş, elinde birkaç Fransızca kitapla sınıfa geldi. Felsefe öğretmeninden aldığını söyledi. Kitaplardan en üstteki: **DİSCOURS DE LA MÉTHODE** idi.

Bir felsefe öğretmenin, okumak isteyen öğrencisine kitap vermesini iddia makamının suç sayabileceğini sanmıyo-

rum. İddia makamı, belki de bu ifadede adı geçen **DISCOURS DE LA MÉTHODE** un yasaklanmış kitaplardan olduğu kanısındadır. Böyleyse hemen haber verelim ki, Discours de la méthode, 17 nci yüzyılın Fransız filozoflarından Descartes'in eseridir. Bu kitap **USÛL HAKKINDA NUTUK** adıyla, önce, İbrahim Edhem Bey tarafından tercüme edilip eski harfler zamanında, Millî Eğitim Bakanlığınca bastırılmış olduğu gibi son yıllarda da Mehmet Karahasan tarafından tercüme edilmiş ve gene Millî Eğitim Bakanlığınca bastırılmıştır. Bu kitap da felsefe yardımcı kitapları arasında bulunmaktadır.

Hüseyin Sarıtaş'ın komünizme eğilimli olduğunu bilmiyorum. Ama, onu Müdür Ahmet Özbey dışında, öteki öğretmenlerin hepsinin beğenip övdüğünü çok iyi biliyorum.

4 — Bir sabah okula giderken, orada İstiklâl Marşı söylendiği halde, Bayrağımıza ve Ulusal Marşımıza gereken saygıyı göstermeyerek okul içine girmişim.

Ulusal duyguları zayıflatmak için propaganda yaptığımı kanıt olarak ileri sürülen bu olayın da aslı şudur:

Bir sabah okula gelirken Dağ Kapısı⁽¹¹⁾ tarafında birkaç öğrencinin saygı duruşunda olduğunu gördüm. İstiklâl Marşı işitilmiyordu. Okul yakınında olan öğrenciler Marşı işitmiş, durmuş; onları gören arkadaki öğrenciler de durmuş ve bu böylece Dağ Kapısı'na kadar uzanmıştı. Ben Marş işitilmediği halde durulmasının gerektiği kanısında değilim. Bunun için yürümeme devam ettim. Müdürle aramızın açık olduğunu bilen iki öğrenci, yaranmak için, olayı müdüre haber vermiş. Ama bunlar bile, müfettişe verdikleri ifadede, 95 ve 96 sayılı belgelerde, okul bahçesine girdiğimi ileri sürmemişlerdir. Onun için iddia makamının, bu konudaki iddiası da herhangi bir kanıttan yoksun kalmıştır.

5 — Ulusal duyguları zayıflatmak için propaganda yaptığının bir başka kanıtı da, iddia makamına göre, şudur:

Birgün Halkevi Gazinosunda Hasan İlden, Mustafa Baydar, Reşit İskenderoğlu ve ben otururken: **Amerikan mandasına girmektense Rus idaresine girmek daha iyidir**, demişim.

Savcı, bu iddiasını, yalnız Reşit İskenderoğlu'nun tanıklığına dayandırmıştır. Oysa, olay yerinde Hasan İlden ile Mustafa Baydar da bulduklarına göre onların ifadelerinin de göz önünde bulundurulması gerekirdi.

Hasan İlden, ifadesinde şöyle demiştir :

Rus yardımının daha faydalı olabileceği üzerine hiçbir şey konuşulmadığını söyleyebilirim. Mustafa Baydar da ifadesinde, böyle bir şey söylemediğimi açıkça belirtmiştir. Bu iki tanığın ifadesi, Reşit İskenderoğlu'nun tanıklığının doğru olmadığını göstermektedir. Bu nedenle, bu iddia da isbatsız kalmıştır (12).

6 — Ulusal duyguları zayıflatmak için propaganda yaptığım iddiasının altıncı kanıtı da şudur :

Öğrencilere : **Hiçbir şeyden korkmayın, medenî cesaret sahibi olun. Ben sizi ileri demokrasiye götüreceğim**, demişim.

Öğrencilerden Hüsnü Değer, bu sözleri ne şekilde ve ne maksatla söylediğini 102 sayılı belgede, müfettişe şöyle anlatmıştır :

Bir gün cesaret kelimesi söz konusu olurken, öğretmen, bu kelimenin anlamı hakkında şu açıklamada bulundu: «Eski zamanlarda cesur adam diye kendi beden gücüne dayanarak haklarını elde etmeye uğraşan adama denirdi. Bugün bu çeşit cesarete kabadayılık deriz. Cesaret kelimesinin bugünkü anlamı: kanun yoluyla haklarını aramaktan korkmamaktır. Buna medenî cesaret denir. Medenî cesaret sahibi olun, demek kanun yoluyla haklarınızı aramaktan çekinmeyin, demektir». Demokrasi kelimesini öğretmenin ağzından şu şekilde işittim: «Ben demokrasi havasının sınıf içinde de egemen olmasını istiyorum. Kimi öğretmenler, öğrenciyle öğretmen arasında büyük

bir uçurum görmek isterler. Ben bu düşüncede değilim. Öğrenciler sınıf içinde, kendini bildikten sonra, her düşüncesini söylemekte özgürdür». Öğretmenin sözleri arasında ileri demokrasi değil demokrasi kelimesini bu şekilde işittim.

Aynı sınıftan Ömer Sancar da, 103 sayılı belgede bu konu üzerine şöyle diyor :

Benim anladığıma göre, öğretmenimiz, edinmiş olduğumuz kötü alışkanlıklarımızdan bizi, öğütleriyle kurtaracak, ileri bir demokrasiye götürecektir. Öğretmenimiz, ileri demokrasiyenin özgür düşüncesiyle kastediyordu. «Hakkınızı bilek kuvvetle değil kanunla arayın», diyordu.

104 sayılı belgede Nizamettin Ergüç, 105 sayılı Belgede Bayram Ayabakan, 99, 100 ve 101 sayılı belgelerde sırasıyla Ali Karakaş, Mustafa Gül, Kadir Ergün de buna benzer ifadeler vermişlerdir.

Oysa, Lise Müdürü Ahmet Özbey bu konuda şöyle demiştir :

Felsefe öğretmeni, 5/A sınıfında çocuklarla görüşürken «Hiçbir şeyden korkmayın, medeni cesaret sahibi olun. Ben sizi ileri bir demokrasiye götürmek istiyorum», diyor. Çocuklar neye ve kime karşı cesaretle olacaklar? Takdirinize arz ediyorum. İleri demokrasi fikrini Moskova Radyosu ileri atmıştı. Başka yerden duymadım.

Beşinci Sınıf A bölümü öğrencilerinden Ömer Coşar 102 sayılı belgede, İleri demokrasi, değil demokrasi kelimesini bu şekilde işittim, demek suretiyle, benim, ileri demokrasiyenin değil demokrasiyenin söz ettiğimi açıkça belirtmiştir. Ama ben, Ahmet Özbey'in iddiasını doğru sayacağım ve bu konudaki savunmamı ona göre yapacağım :

Ahmet Özbey, İleri demokrasi kelimesiyle Moskova Radyosu arasında hemen bir ilişki kurmaya çalışıyor. Kendisine haber verelim ki o, bu cümlesiyle kendi bilgisizliğini ortaya

koymuş oluyor. Çünkü, ileri demokrasi kelimesi yalnız Moskova Radyosu'nda değil Türk basınında da görülüyor. Devlet Başkanı İnönü de söylevlerinde bu deyimini kullanıyor.

Nadir Nadi, 9 Temmuz 1947 günlü Cumhuriyet'teki başyazısında şöyle diyor:

Bu koşullar altında iki değerli politika adamımız arasındaki tartışmayı objektif bir gözle incelemek, kimin nerede haklı, kimin nerede haksız olduğunu araştırmak olanağından yoksun bulunuyoruz. İLERİ DEMOKRASİmizin şimdilik garip bir aşamaya ulaştığında şüphe yoktur.

Nadir Nadi, aynı yazıda tekrar ediyor: **Dediğim gibi, İLERİ DEMOKRASİmiz garip bir aşamaya ulaşmıştır.**

Gene Nadir Nadi, 14 Ocak 1948 günlü Cumhuriyet'teki başyazısında **İLERİ DEMOKRASİ** denemesine girdiğimizdenberi, diyor.

30 Temmuz 1949 tarihli Cumhuriyet'te Abidin Dâver de **Yerinde bir Uyarma** adlı yazısında, ordunun siyasete âlet edilmemesi gerektiğini anlatırken şöyle demektedir: **Demokrasi rejiminde yalnız kanunlar egemendir. Demokratik mücadelelerde yalnız meşru yollardan yürünür. Bu, muvafakat ve muhalefet için de böyledir. İLERİ ve gerçek DEMOKRASİlerde ordu, ya da milis sözlerini kimse ağzına almaz. Geçmişteki acı denemelerden sonra, bütün siyasal tartışmalarımızda ve mücadelelerimizde bizim düşünüş özelliğimiz de «Aşlâ kanundan ayrılmamak», olmalıdır. Ters yol, dosdoğru felâket uçurumuna gider.**

Ali Naci Karacan da, 11 Ağustos 1949 günlü başyazısında diyor ki:

Celâl Bayar'ın İzmir söylevi her şeyden önce yüksek bir fikir seviyesi, siyasî olgunluk, olayların çözümlenmesinde sıkı kurulmuş bir mantık gücü, İLERİ BİR DEMOKRASİ ANLAYIŞI, halka dayanmanın verdiği güven ve huzur, entrikaya inme-

yen bir adamın dürüstlüğü ve bütün küçüklüklere karşı bir çeşit nefret ifade etmektedir.

ULUS'un da 2 Ekim 1949 günlü sayısında, Feridun Osman Menteşoğlu, İnönü'nün gazetecilerle yaptığı konuşmasını anlatan yazısında, İLERİ DEMOKRASİ kelimesini kullanmıştır. Menteşoğlu, sözü geçen yazısında şöyle diyor:

Dolmabahçe toplantısındaki, meslektaşlarımın «Fevkalâ-de,... çok güzel!» izlenimleriyle tanımlanan konuşma meşru ve İLERİ BİR DEMOKRASİ'de bütün partileri kollayarak hem rejimi olgunlaştırmak, hem de ulusal güç kavramını onların müşterek varlığında yoğunlaştırmak isteyen yaşatıcı bir idealin açıklamasıdır.

Beni suçlamak için demokrasi ve ileri kelimelerine bel bağlayan Ahmet Özbey'e hatırlatmak isterim ki: Devlet Başkanımız İnönü de 1946 yılı Kasım ayının birinci günü Meclisi açarken bu iki kelimeyi yan yana kullanmış ve Türkiye'de, demokrasinin İLERİ aşamasına başarıyla varılmış olduğunu söylemiştir.

Yazılarında İleri Demokrasi deyimini kullandıkları için, Türk Gazetecilerinin Moskova Radyosu ile ağızbirliği yaptıklarını, Ahmet Özbey ileri sürebilecek midir? Demokrasi ve İleri kelimelerini yan yana kullandığı için, İnönü'nün de ulusal duyguları zayıflatmış olduğunu, aklı başında olan bir kimse söyleyebilir mi?

Öğrencilerime: **Hiçbir şeyden korkmayın, medenî cesaret sahibi olun; yani haklarınızı kanun yolu ile aramaktan çekinmeyin, demek suretiyle onları demokratik eğitime hazırlamak istediğim; disiplin kavramı ile özgürlük kavramı arasında bir çelişme görmediğim için nasıl kınanabilirim ki:**

Ben Bakanlık emrine alındıktan birkaç ay sonra Millî Eğitim Bakanı olan Tahsin Banguoğlu da, Basına şu demeci vermiştir:

Hükümet Beyannamesinde okullarda demokratik eğitimin gelişmesine önem vereceğimizden söz etmiştik. Bize göre, demokrasi, geçici bir heves, bir moda değildir. Bir politika oyunu da değildir. Demokrasi, milletimiz için gelecek yüzyıllar boyunca tek ve meşru idare tarzı olacaktır. Şimdi biz, genç ve yaşlı kuşaklar kendimizi demokratik bir idareye ve yaşayış tarzına alıştırmaya çalışıyoruz. Bunu yaparken bir yandan da geleceğin demokrasi idaresi içinde ve onun bütün nimetlerinden yararlanarak yaşayacak olan evlâtlarımızı düşünmemiz gerekir. Gençleri öyle yetiştirmeliyiz ki, onlar geleceğin özgür ve mutlu türk demokrasisine gerçek vatandaşlar olarak katılsınlar; bu hayatı bütün nimetlerinden faydalanarak sarsıntısızca sürebilsinler. Bundan ötürü, okul programlarımız ile yönetmeliklerimizin bu bakımdan gözden geçirilmesinin gerektiğine inanıyoruz.

Görülüyor ki, Banguoğlu 27 Temmuz 1948 günlü gazetelerde yayımlanan bu demecinde, gençleri, geleceğin özgür ve mutlu «Türk demokrasisi» nin gerçek vatandaşları olarak yetiştirmek gerektiğini söylüyor.

Benim suçum, bu gereği Banguoğlu'dan daha önce duymuş olmağım mıdır?

7 — Ulusal duyguları sarsmak için propaganda yapmak suçundan sanık bulunuşumun nedenlerinden biri de şudur:

Ziya Gökalp'ı ve eserini küçültücü sözler söylemişim.

Toplumbilim dersinde, Ziya Gökalp'ten söz ederken onun VATAN, HAK ve ÖDEV kavramları üzerindeki görüşünün yanlış olduğunu öğrencilerime anlattığım doğrudur, ama, bunu anlatmak benim görevimdi. Çünkü, Ziya Gökalp'in Turan adlı manzumesindeki:

Vatan ne Türkiyedir, Türklere, ne Türkistan.

Vatan büyük ve müebbet bir ülkedir: Turan

şeklindeki vatan tanımı, Turancılığın ta kendisidir. Nitekim,

İstanbul Üniversitesinde Toplumbilim Profesörü bulunan Hilmi Ziya Ülken de ZİYA GÖKALP adlı kitabının 35 inci sayfasında, **Ziya Gökalp turancıydı**, diyor. Oysa, İnönü Turancılık için şöyle demişti: **Turancılık, son zamanların zararlı ve hastalıklı gösterisidir.**

Bugün Millî Eğitim Bakanı bulunan Tahsin Banguoğlu da 16 Mayıs 1944 günlü ÜLKÜ dergisinde **Türk Gençliğinin tek cephesi** başlıklı yazısında aynı konuya şöyle değiniyordu:

Bizim ulus dâvamızla hiçbir ilişiği olmayıp, kimi şaşkınlık ve serüvenciler tarafından güdülen bu turancılığı Türk Gençliği hiçbir zaman kendi sağdüşüncesinin sınırlarına yaklaştırmamıştır. Bu fikirlerin bizi, içeride kendimizi parçalamaya götüreceğini her zaman sezmiştir.

Şunu da sözlerime ekliyeyim ki: Turancılık, Necmettin Sadak'ın, Bakanlıkça ders kitabı olarak kabul edilmiş olan, **TOPLUMBİLİM**'inde de yerilmektedir. Örneğin bu kitabın 1944 baskısının 47 nci sayfasında Turancılığın hayalci bir politika olduğu belirtilmiştir.

Derslerimde Ziya Gökalp'in hak ve ödev anlayışını da eleştirdim. Çünkü Ziya Gökalp'teki hak ve ödev anlayışı demokrasi ve özgürlük kavramlarıyla bağdaşmaz. Bu konuda Ziya Gökalp'i savunmak, insanların en kutsal haklarını bile çiğnemekten çekinmeyen bir görüşü savunmak demektir.

Ahlâk başlıklı manzumesinde:

Sakın, hakkım var, deme.

Hak yok, vazife vardır.

Diyen Ziya Gökalp, **Vazife** adlı manzumesinde de aynı düşünceyi şöyle tekrarlıyor:

Benim hakkım, menfaatim, arzum yok.

Vazifem var. Başka şeye lüzum yok.

Görülüyor ki bu satırlarda, Ziya Gökalp bireye hiçbir hak

tanımıyor, bireyin haklarına hiç değer vermiyor. Ödevden başka hiç bir şeyin gereği yok, diyecek kadar ileri gidiyor. Ödevin de bilinçle, anlamı ve toplumsal yararı anlaşılacak değil körü körüne yapılmasını üstün bir ahlâk ilkesi saydığından, Ziya Gökalp: **Gözlerimi kaparım, vazifemi yaparım**, diyor. Oysa, demokrasilerde bireyin yalnız ödevleri değil, hakları da vardır. Hem de hak, ödevden önce gelmektedir. Sözgelisi, yeni doğmuş bir çocuğun hiçbir ödevi yoktur, ama yaşamak hakkı, miras hakkı... gibi çeşitli hakları vardır.

Yurttaşlara hiçbir hak tanımamak, onlardan yalnız ödev istemek ulusu köleleştirmek demektir. Çünkü, hiçbir hakkı olmayan, yalnız ödevi olan kimselere verilecek ad, köleden başka bir şey değildir ve olamaz. Bireyler devlet için değil, tersine devlet bireyler içindir.

Bu gerçekler karşısında, Ziya Gökalp'in:

Sakın hakkım var deme.

Hak yok vazife vardır.

Benim hakkım, menfaatım, arzum yok.

Vazifem var. Başka şeye lüzum yok.

sözleri doğru sayılabilir mi?

Ziya Gökalp'in bu sözlerini eleştirerek bireylerin, ödevleri yanında hakları da bulunduğunu söylemek ulusal duyguları zayıflatmak için propaganda yapmak diye nitelendirilecekse, o zaman bireylerin haklarını ve özgürlüklerini koruyan Anayasamızın da ulusal duyguları zayıflattığı ileri sürülebilecektir. **Yalnız ödevlerimiz değil, haklarımız da vardır**, demekle ulusal duygular zayıflamış olsaydı, bireylerin haklarını aramakla yükümlü bulunan mahkemeleri de, hak arayarak ulusal duyguları zayıflatıyor, diye suçlamak gerekirdi.

İşte Ziya Gökalp'in **Sakın hakkım var, deme. Hak yok vazife vardır**, sözünü eleştirdiğim için beni, ulusal duyguları za-

yıflatmakla suçlandırmak isteyenler bu suçlama ile böyle garip ve mantıksız sonuçlara sürüklenmiş bulunmaktadırlar.

8 — Ulusal duyguları sarsmak için propaganda yaptığının sekizinci kanıtı da şudur :

Kan âsillığı uydurmadır. Âsil kan, deyimi söz sanatından başka bir şey değildir, demişim.

Doktor Karl Landsteiner'in (13) 1901 yılında ileri sürdüğü ve bugün bütün dünyaca kabul edilmiş olan gerçek şudur :

İnsan kanı dört gruba ayrılır: A grubu, B grubu, AB grubu, sıfır grubu.

Bugün, bu dört kan grubundan birinin ötekine üstünlüğü, bilim bakımından ileri sürülmemiştir. Bir ulusta kimi bireylerin A, kimisinin B, kimisinin AB ve kimisinin de sıfır kan grubundan olması kan ile ulus arasında ilişki bulunmadığının en açık kanıtıdır. Bunun içindir ki, Lise Programı'nın 19 uncu sayfasının 12 nci maddesinde, felsefe öğretmenlerine şu görev verilmiştir: **Ulusal bağlılığın dil, kültür ve ülkü birliğine dayandığı gösterilecektir.**

Görülüyor ki, burada kandan ya da ırktan söz edilmemiştir. Dil, kültür ve ülkü birliğinden söz edilmekle yetinilmiştir.

Âsil kan deyiminin bilimde yeri olmadığı halde, kimi kere, söyleylerde, deyişi süslemek için bu deyim kullanıldığı olur. O zaman bu deyimden çıkarılması gereken anlam, iyi terbiye ve sağlam karakterden başka bir şey değildir.

Bilim bakımından insanların kanları soğuk ve sıcak diye de sınıflandırılmaz; çünkü, insanların hepsi sıcak kanlı hayvanlar grubundandır. Ama bilimsel olmayan konuşmalarda kanı soğuk insanlardan da söz edildiği olur. Dilimizde kanı soğuk insan deyiminin varlığına bakıp, gerçek anlamıyla da kanı soğuk insanların var olduğunu ileri sürebilir miyiz? İnsanlar

için kullanıldığı zaman, kanı soğuk deyimi, edebiyatta, mecaz adı verilen söz sanatından başka bir şey değildir.

İşte, bilimsel gerçekler karşısında, âsil kan deyimi için de bundan başka türlü söyleyemez. Bu nedendir ki, derslerimde söylediğimi karşınızda da tekrar ediyorum :

Bilimde âsil kan deyiminin yeri yoktur. Bu deyim, söz sanatından başka bir şey değildir. Anlamı iyi terbiye ya da sağlam karakter demektir, ve bir mecaz-ı mürseldir (14).

Sayın Yargıç,

Ulusal duyguları zayıflatmak için propaganda yaptığım iddiasına genel olarak vereceğim cevap şundan ibarettir :

Dinlenen elliye aşkın tanıktan, Lise Müdürü Ahmet Özbey dışında, hiç kimse bu iddiayı doğrulamamıştır. Öğrencilerin hepsi, bu konuda hiç bir şey bilmediklerini oybirliğiyle söylemişlerdir. Propagandanın öğrenciye yapıldığı ileri sürüldüğüne göre, öğrenci bu propagandanın yapıldığını bilmiyorsa ortada propaganda da yok demektir.

Ulusal duyguları sarsmak için propaganda yaptığım iddiasını doğrulayacak hiç bir tanık bulunamamış olmasına karşılık, kişiliğim ve ulusal imanım için İstanbul Muallimler Birliği tanıklık etmektedir.

İstanbul Muallimler Birliği, Millî Eğitim Bakanına yazdığı açık mektupta şöyle demiştir :

Sayın Millî Eğitim Bakanına açık mektup :

Sayın Bakan,

Birliğimiz üyelerinden olup şimdi biri Yozgatta, öteki Diyarbakır'da bulunan iki felsefe öğretmeni için özellikle dikkatinizi çekiyoruz. Kendilerini yakından tanıdığımız bu iki değerli genç, buldukları okul çevresinde içten ve dıştan çirkin ve yersiz iftiralara uğramışlardır. Birlik kendisine üye edindiği bu elemanların kişiliklerini ve ulusal imanlarını çok iyi bilir. Bunun için rica ediyoruz: Şimdi üzüntü ve sıkıntı içinde bu-

lunan bu iki genci, Sami Gürtürk ile Faik Muzaffer Amaç'ı, üzücü durumlarından hemen kurtarınız. Cevabınızı bekler, saygılarımızı sunarız.

2 Ağustos 1948
İstanbul Muallimler Birliği (15)

Sayın Yargıç,

Yeminle dinlenen elliye aşkın kamu tanığından hiçbiri benim ulusal duyguları zayıflatmak için propaganda yaptığım iddiasını doğrulamadığına göre, bu konuda kendimi savunmam bile gerekmezdi. Ama, beni ulusal duyguları zayıflatmak için propaganda yapmaktan suçlamak isteyenlerin içyüzlerini anlatmaya yarayacağı için bu kısa savunmayı yapmış bulundum.

Sayın Yargıç,

Sözü uzatmayı gerekli bulmuyorum. Bu kısa savunmamdan da anlaşılıyor ki:

Bu dâva, bilimsel gerçeklere aykırı olarak kanın âsilliğini ileri sürmeye kalkışanların açtıkları bir dâvadır. Bu dâva, Türkiyede medenî cesaret sahibi kurttaşların yetişmelerini hoş görmeyenlerin hazırladıkları bir dâvadır. Bu dâva, demokrasi-nin kendisinden değil kelimesinden bile korkarak ne yapacaklarını şaşırılmış olanların başvurdukları bir dâvadır. Bu dâva, ödevlerimiz yanında haklarımızın da bulunduğu söylenmesini bile engelleyenlerin düzenledikleri bir dâvadır.

Mahkeme bu dâvada vereceği kararla yalnız bir suçsuzun beraatini sağlamakla kalmayacak, aynı zamanda demokrasiye bağlı ve medenî cesaret sahibi yurttaşlar yetiştirmenin, bilimsel gerçekleri tekrarlamanın, ödevlerimiz yanında haklarımızın da bulunduğunu söylemenin bir suç olmadığını ve olamayacağını tam bir kesinlikle anlatmak suretiyle Türk Eğitimine de ışık tutacaktır. (16).

22 Aralık 1949
Eski Felsefe Öğretmeni
Faik Muzaffer Amaç

BÖLÜM III

DIYARBAKIR AĞIR CEZA MAHKEMESİNİN KARARI

TÜSTAV

BÖLÜM III

DIYARBAKIR AĞIR CEZA MAHKEMESİNİN KARARI

Esas No. : 1950/143
Karar No. : 1950/134
Savcılık No. : 1948/1215
Başkan : Ahmet Ata Dolmaç - 789
Yedek Üye : Asliye Ceza Yargıcı Murat Yongaçoğlu - 7407
Yedek Üye : Sulh Hukuk Yargıcı Rifat Kösesoy - 7988
C. Savcı Yardımcısı : Burhanettin Damar - 8515
Kâtip : Refika Barut

Ulusal duyguları sarsmak ve komünist propagandası yapmak suçlarından sanık, İstanbul'un Üsküdar Toptaşı caddesinde 419 sayılı evde nüfus siciline kayıtlı; Diyarbakır'ın Hacı Büzrük Mahallesinde, Yazgan Sokak 6 numarada oturan Mahmut Şükrü oğlu, Hacerden 1331 de doğma, öğretmen, sabıkasız FAİK MUZAFFER AMAÇ hakkında :

Önce, Asliye Birinci Ceza Yargıçlığınca yapılan duruşma sırasında yüksek Yargıtay Dördüncü Ceza Dairesinin -13/9/1950 gün ve 9195/9870 sayılı ilâmında gösterilen : **142 nci maddenin birinci fıkrasının değişmiş şekline göre görev ciheti gözetilmeden komünist propagandası suçundan duruşma yapılarak hüküm verilmesi yolsuz bulunduğu şeklindeki -bozma se-**

bebine uyularak verilmiş olan 24/10/1950 gün ve 200/530 sayılı görevsizlik kararına ilişik dâva dosyası, Diyarbakır C. Savcılığının 25/10/1950 günlü kenar yazısı ile gönderilmekle sanığın yüzüne karşı ve herkese açık olarak yapılan yargılaması sonunda dosya incelenmiş, iddia ve savunma dinlenmiş, bu yönden hasıl olan kanaata göre aşağıdaki karar düzenlenmiştir.

Sanık hakkında ilk soruşturmayı yapmış olan Diyarbakır İli İdare Kurulu'nun 3/8/1948 gün ve 164 sayılı kararında sanığın ulusal duyguları sarsıp komünist propagandası yaptığına kanıt olarak ileri sürülen maddî olaylar şunlardır:

1 — Lise son sınıf sosyoloji dersinde Bakanlıkça kabul edilmiş olan ders kitabı dışına çıkararak din ve lâyiklik konusunda, öğrencilerine, kendine özgü inançlarını benimsettirircesine hareket etmek ve gene bu cümleden olarak, Mahmut Esat Bozkurt'un, «Medenî Kanun Gerekçesi»nden bir parçayı yazdırıp öğrencilerine ödev olarak vererek açıklanmasını onlardan istemek, neticede din aleyhinde cevap yazan öğrenciye iyi not ve tersine cevap yazan öğrenciye de kötü not vermek suretiyle dinsizliği yaymak ve teşvik etmek.

2 — Felsefe dersinde, Anayasa'nın 75 inci maddesini açıklarken **Komünist ve sosyalist olmak suç değildir, propagandasını yapmak suçtur**, diye söylemek suretiyle komünist mezhepten yana propaganda yapmak.

3 — Komünist bir zihniyet ve görüşe sahip olan ilk çağ filozofu Eflâtun'un, Devlet Görüşü adındaki eserini öğrenciye yardımcı ders kitabı olarak salık verip sınıfta okutmak.

4 — Derslerde: **Hiçbir şeyden korkmayınız, medenî cesaret sahibi olunuz. Sizi ileri demokrasiye götürmek istiyorum, demek ve öğrencilerin de ileri demokrasi nedir?** diye sanığa sormaları üzerine, sanığın bu fırsattan faydalanarak komünistlikten yana propaganda yapmak.

5 — Öğrenciye yazdırdığı notlarda kan âsaletini kabul etmemek.

6 — Halkevi bahçesinde bir konuşma sırasında: **Amerikan mandasına girmektense Rus idaresine girmek daha iyidir**, demek ve sonuç bakımından bu idareyi övmek.

En son altı numaralı paragraf altında isnat edilen fiilden başka fiillerin sanık tarafından işlendiği kendisinin açık ikrarı, soruşturma ve dâva dosyaları içindeki yazılar ve yargılamadan hâsil olan sonuç ile anlaşılmışsa da sanık öğretmenin bu fiilleri, öğrencinin ulusal duygularını sarsmak ve onlara komünistlik aşılama için işlediğine ve zaman zaman öğrencilerine komünistlik telkin edip bu yönden propaganda yaptığına mahkememiz kanaat getirmemiştir. Nedeni şudur:

Sanığa isnat edilen, yukarıda muhtelif rakamlar altında gösterilmiş olayların sanık tarafından ne zaman, nasıl bir ilişkiyle ve ne kasıt altında söylendiğinin çözümleme ve tartışılmasından sonra kendisinin ekonomik ve siyasal görüşleri hakkında ve yine propaganda yapıp yapmadığı noktasından hüküm vermek doğru bulunup yalnız olayları ele alıp onların nedenlerini araştırmadan değerlendirerek sanığın suçluluğuna hükmetmek adalet ve hukuk ilkelerine uygun düşmez.

Diyarbakır Lisesi Felsefe Öğretmeni bulunan sanığın uzun bir ders yılı içinde çeşitli konuları program gereği, bilgisi oranında öğrencilerine anlattığı kabul edilmelidir. Böylece bütün bir öğretim yılı içinde sanığın parça parça anlattığı bilgilerden belli kısımlarını çıkararak ve birbiri ardından sıralayarak bu fiilleri sürekli bir şekilde işlediğini ileri sürüp adı geçenin akidesini tâyinde isabet olamaz. Bu cümleden olmak üzere bu olaylar birer birer ele alınıp, amaç, sebep ve illiyet bakımlarından incelenip çözümlendiğinde:

Sanığın, öğrencilerine dinsizliği telkin ve teşvik için verdiği ileri sürülen Esat Mahmut Bozkurt merhumun Medenî Kanun'un gerekçesinden alınmış, şer'î hükümlerin bırakılması ve

lâyik hukukun uygulanması hakkındaki **Toplum hayatı, her gün hattâ her an esaslı değişikliklere uğrar**, şeklindeki parçayı sanık öğretmen, sosyolojinin lâyiklik konusunu öğrencisine okutup anlatırken vermiş ve ödev olarak istemiştir. Bu harekette menfur ve kötü bir kasıt bulmak mümkün değildir. Sanık öğretmenin, bu ödevi öğrencilerin din duygularını zayıflatmak için verdiği dair elde hiç bir kanıt yoktur. Sonradan öğrencilere tâyin ettiği notlara göre öğretmenin aleyhine sonuç çıkarmaya kalkışmak için de mantıka uygun bir neden bulunmamaktadır.

Her ne kadar kimi öğrenci velilerinin, kendilerine özgü düşüncelerle, Bakanlığa bu konuda şikâyette buldukları anlaşılmışsa da bu kişiler yargılamada tanıklık ederlerken, şikâyetle ilgili kanılara nasıl vardıklarını açıklayamamışlardır. Hattâ kimisi de şunun, ya da bunun söylemesi üzerine şikâyet dilekçesini imzaladıklarını bildirmişlerdir.

Sanık Muzaffer'in okuttuğu derslerin konuları soyut ve anlaşılması güçtür. Bunun için bu soyut kavramları okutup anlatırken sanığın, öğrencilerine belletebilmesi için gerektiğinde ayrıntılara kaçması ve gerektiğinde de örnekler vermesi gerekli ve yararlıdır. Bundan ötürü, din ve lâyiklik konusunda ayrıntılara kaçmıştır, diye kendisini kınamaya hakkımız yoktur. Bundan başka, sanığın, okuttuğu her konuyu öğrenciye körü körüne ezberletmeyip geniş ve tartışmalı bir şekilde anlattığına dinlenen tanık öğrenciler tanıklık etmişlerdir. Yine aynı konuda olmak üzere, lise müfredat programının on ikinci maddesi uyarınca derste sanık hocanın olayları tabiat üstü kuvvetlerle açıklamanın bilim zihniyetine uygunsuzluğunu öğrencilerine anlatmak için, yeri ve sırası gelmişken haceri esvet'in düşmeden duramayacağını söylemiş olması, ilkeyi açıklamak için tipik ve kuvvetli bir örnek olup dinsizliği propaganda niteliğinde sayılmamalıdır. Yine konunun gereği olarak Kuran'ı Kerim'in özel hukuk alanında bugünkü ihtiyaçlara cevap veremeyeceğine dair sanık öğretmenin öğrencilerine söylediği sözler bir gerçek olup bunda fena bir kasıt aramak doğru değildir.

Sanık Muzaffer'in sınıfta öğrencilerine **Sosyalist ve komünist olmak suç değildir, propagandasını yapmak suçtur**, diye söyleyip bu mezhepten yana propaganda yaptığı iddiasına gelince:

Sanık tarafından bu sözler, durup dururken söylenmemiştir. Anayasa'nın ders icabı 75 inci maddesi açıklanırken söz vicedan özgürlüğüne gelince bir öğrencinin bu konudaki sorusu üzerine söylenmiş ve ayrıca komünistliği yaymanın da suç olduğu uzun uzun anlatılmıştır. Böylece, sanığın uluorta komünistlik hakkında konuştuğuna dair ortada kanıt yoktur.

Gene sanığın, derslerinde, öğrencilerine: **Hiç bir şeyden korkmayınız, medeni cesaret sahibi olunuz. Sizi ileri demokrasiye götüreceğim**, diye söylediği ve böylece ileri demokrasi ismi ile komünist rejimi kastedtiği, bu suretle demokrasi idealinin bu şekil bir demokrasi olduğunu propaganda ettiği ileri sürülmektedir.

Komünist rejime şark demokrasisi, emekçiler hükümeti, ideal demokrasi ve bazan da İLERİ DEMOKRASİ dendiği olur. Ancak sanığın savunmalarında da belirtip kimi gazetelerden kesilmiş olarak mahkemeye verdiği örnekler uyarınca İLERİ DEMOKRASİ adını solcu yayımla tanınmamış bir çok yazarlar da kullanmışlardır. Bundan ötürü bu adı kullandı diye sanığa komünist damgası vurmak adaletli bir hareket olamaz.

İştirakçi bir zihniyet ve fikir sahibi olduğu yaygın bulunan eski filozof Eflâton'un, Devlet Görüşü adlı eserini sanığın öğrencilerine salık vermiş ve okutmuş olması eyleminde de suç unsuru görülememiştir. Zira bu kitap Kültür Bakanlığınca okullara salık verilmiş bir kitap olduğu gibi mahkemece yaptırılan bilirkişi tetkikatı sonucunda verilmiş 24/3/1949 günlü raporda da kitabın zararlı yayınlardan değil, tersine ilgililerince salık verilmiş yardımcı kitaplardan bulunduğu tesbit olunmuştur.

Tanık Hasan İliden ve diğer tanık Avukat Reşit ile birlikte Halkevi bahçesinde konuşurlarken sözün Amerikan yardımın-

dan açıldığı bir sırada sanığın Amerikan yardımı aleyhinde bulunup Rus idaresini övdüğü şeklindeki iddia olayın iki tanığın-
dan Avukat Reşit tarafından doğrulanmışsa da bu sırada orada
bulunduğu anlaşılan öteki tanık öğretmen Hasan'ın Çanakka-
le'de binniyabe alınan ifadesiyle doğrulanmamıştır. Böylece,
aydın ve toplumda mevki sahibi iki tanığın bu birbirini tutma-
yan tanıklıkları karşısında sanığın bu sözleri söylediğine mah-
keme kanaat getirmemiştir.

Ayrıca yargılamada dinlenen bütün öğretmen ve öğrenci-
lerden ibaret tanıklar da sanığın bu yönde herhangi bir propa-
ganda yaptığını bilmediklerini söylemişlerdir. Bu suretle sanı-
ğın komünistlik propagandası yaptığını kanıt olarak ileri sü-
rülen olaylarda -yukarıda altı numarada gösterilen Rus idare-
sini övmekle ilgili husus hariç olmak üzere- isnat olunan su-
çun kasıt ve unsurları görülememiş ve sanığın başkaca, her-
hangi bir suretle, komünistlikten yana propaganda yaptığı ve
ulusal duyguları sarstığı anlaşılamamış olduğundan isnat olu-
nan suçtan B E R A A T I N A yargıtay yolu açık olmak üzere
isteğe uygun olarak oy çokluğu ile karar verilerek verilen karar
C. Savcısı, sanık ve tutanak yazarı huzurları ile açıkça anlatıl-
dı 27/11/1950 (17).

Başkan :
Ahmet Ata Dolmaç
789
Muhalifim

Üye :
Murat Yongaçoğlu
7407

Üye :
Rıfat Kösesoy
7988

BÖLÜM IV

**BAŞKAN AHMET ATA DOLMAÇ'IN KARARA
MUHALEFET ŞERHİ**

TÜSTAV

BÖLÜM IV

BAŞKAN AHMET ATA DOLMAÇ'IN KARARA MUHALEFET ŞERHİ: (18)

Sanık öğretmen Muzaffer Faik Amaç'a isnat olunan suç millî hissiyatı inciten ve devletin müesses nizamını bozmayı ve yıkmayı istihdaf eden ve bugünkü siyasî ve içtimaî ve iktisadî rejimi takbih ve sovyet nizamını tahsin mahiyetinde propagandalar yapmaktan ibaret olup sanığın bu hareketleri and içirilerek dinlenen tanık avukat Reşit İskenderoğlu'nun açık şahadeti ve diğer tanıkların bu şahadeti teyit eden ihbarları ve evvelce Millî Eğitim müfettişliğince yapılan tahkikat sırasında ifadeleri bizzat kendi el yazlılarıyla yazılmış olan lise öğrencilerinin şahadetleri ve sanığın bu hareketlerinin mahkemece bilirkişiye tetkik ettirilmesine dahi lüzum görülmüş olması ile sanığın yukarıda yazılan hareketleri müsbet iken dâvanın mevzuu ile uzaktan yakından ilgileri olmayan ve sanığın propagandalarını işitmemiş olan bir çok öğrenci ile öğretmen ve diğer eşhas şahit gösterilmek suretiyle yukarıda zikredilen avukat Reşit'le diğer tanık ve öğrencilerin ve muhbirlerin ihbar ve şahadetlerini zayıflatmak ve talil etmek gayesini güden sanığın zikrolunan propagandalarının bir suç mahiyetinde olup olmadığına dair öğretmen Ekrem adında bir zat bilirkişi tayin edilerek bir öğretmenin öğrencilerine ders içinde ve dışında böyle sözler söylemesinin bir suç teşkil edemeyeceği hakkında alınan mütaleasına istinaden ve halbuki, sanığın zikrolunan hareketlerinin lise öğrenci ve öğretmenleriyle Millî Eğitim Müfettişliğince de suç olarak kabul ettikleri bu hareketin bir tek öğretmenin mütaleasına dayanarak sanığa isnat olunan sözlerin suç sayılamıyacağından ve suçun tekevvün etmediğinden bahisle beraat kararı verilmesi kanuna uygun olmadığından yukarıda

bahsedilen şahadetle müsbet ve öğretmen Ekrem'in bilirkışı sıfatıyla mütaleasında beyan ettiği, sanık Faik Muzaffer Amaç'a matuf sözleri bir felsefe öğretmenin derste ve ders dışında öğrencilere ve öğretmenlere söylemesi bir suç teşkil edip etmeyeceğinin mahkemece yapıldığı gibi yalnız bir lise öğretmenine değil Bakanlıkça tensip olunacak sahibi selâhiyet zevata tetkik ettirilip mütaleaları alındıktan sonra buna göre sanığın hareketinin suç teşkil edip etmeyeceğini ve sevkte olduğu gibi Ceza Kanunu'nun 142 nci maddesinin veya bu kabil suçlarla ilgili ceza kanunu'nun diğer maddelerine temas edip etmediğinin, temas etmediği takdirde o zaman beraat kararı ile dâvanın neticelenmesi ve temas ettiği takdirde ve meselâ suçun işlendiği tarihte mer'î olan ve sanığın sevk olduğu Ceza Kanunu'nun 142 nci maddesinin hangi fıkrasına temas edeceği tetkik ve temmül ve tesbit edilerek bundan sonra da 4934 sayılı kanun ile tâdil edilen 142 inci maddenin 5677 numaralı Af Kanunu'nun şümulüne dahil olması itibariyle buna göre kamu dâvasının ve fakat sanığın hareketinin sübutü halinde temas ettiği kanunun maddesi gösterilmek suretiyle ve şartıyla ortadan kaldırılmasına karar verilmesi gerekirken yukarıda yazılı şekilde ittihaz olunan karara bu sebeple muhalifim.

27/11/1950

Başkan

Ahmet Ata Dolmaç

789

TÜSTAV

BÖLÜM V

NOTLAR

TÜSTAV

BÖLÜM V

NOTLAR

1 — Diyarbakır İli İdare Kurulunca verilen 164 sayılı bu karara göre: İşlediğim suç, ulusal duyguları zayıflatmak için propaganda yapmaktan ibaret değildi. Ben, derslerimde öğrencilerin din duygularına dokunur sözler söylemek suretiyle görevimi kötüye de kullanmıştım. Kararın bu konuyla ilgili parçası şöyledir :

Sanık Faik Muzaffer Amaç'ın yönetmeliğe aykırı ders okutmak, öğrencilere kitap dışı ödev vermek suçundan ötürü Türk Ceza Kanunu'nun 240 ıncı maddesi uyarınca yargılanması gerektiğine (...) karar verildi.

Bu kararın gerekçesi de şudur :

Lâyıklık konusuyla ilgili bir ödev için, okul yönetmeliğine aykırı olarak, Kur'an'dan örnekler getirilip açıklanmasını istediği; derslerinde kitap dışına çıkıp öğrencilerin din duygularını kötüleyici sözler söyleyerek onların ve çevresinin nefretini kazandığı ve çevrede okula karşı güvensizlik havası uyandırdığı Millî Eğitim Bakanlığı Müfettişlerinden Mesut Erginsav'ın yaptığı **şoruşturmadan anlaşmıştır.**

Bu ikinci konuyla ilgilenenler LÂYIKLIK İLKESİ SANIK SANDALYESİNDE adlı kitabımıza bakabilirler.

2 — Telmih : Anıştırma, İmleme. Anıştırmak : Bir şeyi açıkça söylemeyip üstü kapalı anlatmak, ima etmek, ihsas etmek. İmlemek : Dolayısıyla anlatmak. (Türkçe Sözlük)

3 — Bu karar ve öteki yazılar, dil bakımından sadeleştirilerek aktarılmıştır.

4 — Millî Eğitim Bakanlığının müfettişiyle Diyarbakır İli İdare Kurulu üyeleri de Ahmet Özbey'in bu görüşüne katılmış olduklarından İl İdare Kurulu'nun 164 sayılı kararına göre, benim bir suçum da şuydu :

Pansiyon belleticiliği yapan stajiyer öğretmenleri ücret is-

temeye ve verilen dersleri almamaya kıskırtmak suretiyle Türk Ceza Kanunu'nun 311 nci maddesine aykırı hareket etmek.

Mahkeme, bu suçtan da beraatıma karar vermiştir.

5 — Ahmet Özbey'in sözüünü ettiği korgeneralin adı YÜMNÜ ÜRESİN'dir. Yümnü Üresin, 1950 seçimlerinde D. P. listesinden milletvekili seçilmiş ve 1952 yılının kasım ayından 1954 yılı mayısına kadar Ulaştırma Bakanlığı yapmıştır.

6 — Bu sözü, Müdür Ahmet Özbey'in karısı bulunan Matematik öğretmeni Fahriye Özbey söylemişti.

7 — Öğretmen Kâzım Vehbi Oral, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Birinci Dönem Milletvekillerindendir.

8 — İskit Yayınevi'nin çıkardığı RESİMLİ YENİ LÜGAT VE ANSİKLOPEDİ-ANSİKLOPEDİK SÖZLÜK'ün 1954 üncü sayfasında bu beyit şöyle anlatılmıştır:

Milyonla çalanın ikbal mevkiinde kaldığını, birkaç kuruşu çalanın ise küreğe mahkûm edildiğini belirten kötümserlik ifadesidir.

9 — Müdür Ahmet Özbey, bu kimliği sayesinde üstlerinin yakın ilgisini kazanmış; Diyarbakır Lisesi Müdürlüğünden Konya Lisesi Müdürlüğüne, oradan Adana Lisesi Müdürlüğüne ve sonra da İstanbul Erkek Lisesi Müdürlüğüne atanmıştır.

Buna karşılık, ben, Diyarbakır Lisesi Felsefe öğretmenliğinden 26/3/1948 gününde Bakanlık emrine alındım. İşlediğim ileri sürülen suçlardan beraat ettikten sonra, öğretmenliğimin geri verilmesini tekrar, tekrar istediğim halde hiç bir iktidar beni tekrar öğretmenliğe tâyin etmedi.

10 — 9589 Sicil Sayılı savcı yardımcısı RAMAZAN KONUKÇU.

11 — Diyarbakır'ın çepeçevre surlarında dört kapı vardır: 1 — Dağ Kapısı, 2 — Urfa Kapısı, 3 — Mardin Kapısı, 4 — Yeni Kapı.

12 — Millî Eğitim Bakanlığı Müfettişi Mesut Erginsav, bu konudaki soruşturmasını ve kanısını şöyle özetlemiştir:

Halkevindeki konuşma ve tartışmalar, Halkevi Başkanı olan Erkek Sanat Enstitüsü Türkçe Öğretmeni Reşit İskenderoğlu'dan sorulmuştur. Adı geçen öğretmen ifadesinde:

Bir gün Halkevi bahçesinde otururken Faik Muzaffer Amaç'ın, masasına geldiğini; sözüün Marko Paşa gazetesine ve Sabahattin Ali'ye geçtiğini; kendisinin -o günlerde bu gazetede' çıkan- DOLAR MI? RUBLE Mİ? adlı yazı ile Sabahattin Ali'nin Rusya'dan yana yayınlar yaptığını ve komünist olduğunu söylediğini, Faik Muzaffer'in: «Sabahattin Ali bu görüşünde haklıdır. Amerikan mandasına girmektense Rus taraftarı olmak daha iyidir.» cevabını verdiğini bildirmiştir.

Muzaffer Amaç, bu konuyla ilgili cevabında :

Amerikan yardımı kanunu'nun daha o günlerde Türkiye Büyük Millet Meclisince onanmadığını; kanun çıkmadan gazetelerin bu işi olmuş bitmiş gibi yazmalarının Ulusal Egemenlik İlkesine aykırı bulunduğunu söylediğini ve matematik öğretmeni Hasan İlden'in de bu konuşmaya tanık olduğunu, onun da dinlenmesi gerektiğini bildirmiştir.

Bunun üzerine konuşmanın ayrıntıları, öğretmen Hasan İlden'den de sorulmuştur. Hasan İlden, cevabında :

O konuşmada, konunun Marshall plânı olduğunu, Reşit İskenderoğlu'nun bu yardımı savunduğunu, Faik Muzaffer Amaç'ın «Hiç bir devletten yardım kabul etmemeliyiz.» dediğini; İskenderoğlu'nun Rus tehlikesinin önemini belirtmeye çalıştığını; Amaç'ın, boğazları kendi kendimize savunabileceğimizi söylediğini; konuşmanın Marko Paşa veya Malmum Paşa gazetesine geçtiğini; İskenderoğlu'nun bu gazeteyi çıkarıcıları Rus ajanlığı ve komünistlikle suçlaması üzerine Amaç'ın: Kanunun, Rus ajanlığını da komünistliği de cezalandırdığını; Marko Paşa'nın bugün de çıkmakta olmasına göre bu çeşit suçlamaların boş olacağını ileri sürdüğünü; sonunda, tartışmanın çetinleştiğini; Faik Muzaffer Amaç'ın İskenderoğlu'na «Sizi Halkevi Başkanlığından atmalı.» dediğini ifade etmiştir.

Bu ifadeler, öğretmen Faik Muzaffer Amaç'ın dış siyaset konusunda Türk kamu oyu'nun birleştiği ve Büyük Millet Meclisi'nin de onadığı bir konu üzerinde kanun ve ulusal egemenlik perdeleri altında aykırı fikirler beslediğini ve bunları yaymaya uğraştığını göstermektedir, kanısındayım.

Tanıklardan Lise Edebiyat Öğretmeni Mustafa Baydar'ın,

mahkemedeki ifadesine göre, Halkevi bahçesinde benimle Re-şit İskenderoğlu arasındaki konuşma «1947 yılı Haziran ayının ortalarında» olmuştu.

Oysa, «Türkiye Hükümeti ile Amerika Birleşik Devletleri hükümeti arasında TÜRKİYE'YE YAPILACAK YARDIM HAKKINDAKİ ANLAŞMA Ankara'da 12 Temmuz 1947 de imzalanmıştı. Bu anlaşma, Türkiye Büyük Millet Meclisince 1 Eylül 1947 tarihinde 5123 sayılı kanunla onanmıştı. Demek ki, benim bu yardım konusuyla ilgili konuşmam Anlaşma'nın imzalanmasından bir ay, Türkiye Büyük Millet Meclisince onanmasından iki buçuk ay önce idi. Ama yine de, Bakanlık Müfettişi bu konuşmamı suç sayıyordu.

13 — Karl Landsteiner - Avusturyalı Biyoloji bilgini 1868 de Viyana'da doğmuş; 1943 te ölmüştür. Kanın aktarılması üzerindeki çalışmalarıyla tanınmıştır. 1930 da Nobel Armağanı almıştır.

14 — İskit Yayınevi'nin çıkardığı RESİMLİ YENİ LÜGAT VE ANSİKLOPEDİ-ANSİKLOPEDİK SÖZLÜK, mecaz-ı mürsel'i şöyle tanımlamıştır:

Anlama zarar gelmeyecek surette, bir şeyi, bir hali, cümlede gerektiği kelimeden başka bir kelimeyle ya da kelimelerle anlatma.

Bu sözlükte, mecaz-ı mürsel için gösterilen örnekler şunlardır :

Sobaları yaktık.

Kalemi ile geçiniyor.

Trenle giderken kilometre işaretleri hızla geçiyordu.

Mecaz-ı mürsel'in türkçe karşılığı: Addeğişi'dir.

15 — İstanbul Muallimler Birliği tarafından yayınlanan BİLGİ Dergisi. Sayı 15

16 — Bu dâva, önce Diyarbakır Birinci Asliye Ceza Mahkemesinin 1948/200 Esas sayısında kayıtlı bulunduğundan savunma da önce bu mahkemede yapılmış ve 10528 Sicil Sayılı Yargıç Seyfettin Tokbey, **Beraat** kararı vermiştir.

Karar, Yargıtay'da görev bakımından bozulup dosya Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesine gönderilince bu mahkemede-

ki, 8515 sicil sayılı, Savcı Yardımcısı Burhanettin Damar, Esas Hakkındaki Mütaleasında, suçluluğa kanıt olarak ileri sürülen olayları teker teker inceleyip çözümledikten sonra :

Suça konu olan olaylar, taşıdıkları anlam bakımından ulusal duyguları zayıflatacak hiçbir özellik taşımadıkları gibi dinlenen kamu tanıkları Kâmil Sungur, Ayten Olcay, Sami Akın, Eyüp Yardımcı, Sadık Sanlı v.b. soruşturmanın her safhasında alınan ifadelerinde, sanığın ulusal duyguları zayıflatmak için propaganda yaptığını hiç işitmediklerini bildirmelerine göre sanığın beraatine karar verilmesini isterim , demiştir.

Savcı Yardımcısının bu mütaleası o zaman Ankara'da çıkan KUDRET gazetesinin 5/1/1951 günlü sayısındaki, **Faik Muzaffer Amaç, Diyarbakır'da beraat etti** başlıklı haberinde geniş bir şekilde yer almıştır.

17 — Bu karar, Savcılıkça temyiz edilmediğinden, kesinleşmiştir.

18 — 3 numaralı notta da belirtildiği gibi bu kitaba aktardığımız öteki yazıları dil bakımından sadeleştirdiğimiz halde başkan Ahmet Ata Dolmaç'ın muhalefet şerhinin bir harfine bile dokunmadık. Beraat kararına aykırı oy vermiş bulunan başkanı, okuyucuya, kendi dili ve üslûbuyla tanıtmayı daha uygun bulduk.

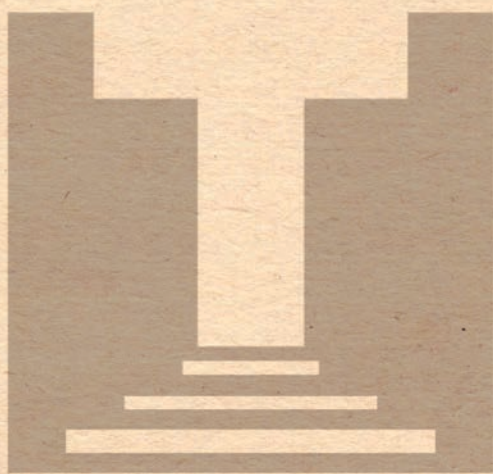
Bu muhalefet şerhinde : Benim, dâvanın konusuyla ilgileri olmayan birçok öğrencileri, öğretmenleri ve başka kişileri tanık gösterdiğim ; bu suretle Avukat Reşit İskenderoğlu'nun ve muhbir durumunda olan Ahmet Özbey'in tanıklıklarını zayıflatmak ve çürütmek amacını güttüğüm ileri sürülmektedir. Oysa bu dâvada ben, bir tek savunma tanığı bile dinletmiş değilim. Dinlenen tanıkların hepsi kamu tanığı idiler.

O yıllarda kimi yargıçların, 141 ya da 142 nci maddelere göre yargılanmakta olan sanıkları cezalandırmak için dâva dosyalarındaki gerçekleri bile gizlemeye kalkıştıklarını ve beraat kararı vermemek için nasıl çabaladıklarını göstermesi bakımından, Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesi Başkanı Ahmet Ata Dolmaç'ın bu muhalefet şerhi tarihsel bir belge niteliğindedir.

İÇİNDEKİLER

Önsöz	5
I — Diyarbakır İli İdare Kurulu'nun kararı	8
II — Savunma	11
III — Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesinin kararı	33
IV — Başkan'ın muhalefet şerhi	40
V — Notlar	43

TÜSTAV



TÜSTAV

«KOMÜNİST ÖĞRETMEN !» DAVASI

Ekonomik, sosyal ve kültürel bakımdan geri kalmış bir ülke olan Türkiyemizi, çağdaş uygarlık düzeyine erdirmek için, öğretmenlerimize büyük ödevler düşmektedir.

Atatürk'ün «Hayatta en hakiki mürşit ilimdir.» sözünün anlamını kavramış, bilincine ermiş genç kuşaklar yetiştirerek ödevlerini yapmakta olan öğretmenlerimize, gerici-tutucu çevrelerce çeşitli güçlükler çıkarılmaktadır.

Bu kitapta, bir öğretmenin ne çeşit nedenlerle komünistlikten fişlenmiş olduğunu okuyunca hayret etmekten kendinizi alamıyacak, «Komünist tehlikesi var!» yaygasını koparanların gerçek kimliklerini daha iyi öğrenmiş olacaksınız.

Vatan hainlerinin bile affı istenirken 141 ve 142 nci maddeleri, affın dışında bırakmak isteyenlerin «gaflet, dalâlet ve hattâ hıyanet içinde» bulduklarını belirten bu kitap; öğretmen, öğrenci, yargıç, savcı ve her aydının okuması gerekli bir nitelik taşımaktadır.

Şu gerçeği hiç bir zaman unutmıyalım! Gerici-tutucu çevreler ne kadar gürültü koparırlarsa koparsınlar, direnirlerse dirensinler, ne gibi oyunlar çevirirlerse çevirsinler, ne çeşit hukuk dışı yollara başvururlarsa vursunlar, Atatürk'ün dediği gibi :

«Yarınki mutlu Türkiye öğretmenlerin eseri olacaktır.»